

Єфремова О.С.

Київський національний торговельно-економічний університет
аспірант кафедри економічної теорії та конкурентної політики

ЕНЕРГІЙНА КОНКУРЕНЦІЯ – ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Глибока економічна криза, яку переживає Україна, стимулювала дискусії про шляхи підвищення конкурентоспроможності та забезпечення динамічного економічного зростання. Утім, у наших реаліях, хоча більшість українських підприємств діють у конкурентному середовищі, на багатьох важливих ринках конкуренція фактично відсутня або має псевдо характер. Все це є наслідком масштабних державних програм, що призводять до перерозподілу коштів на користь непорядних підприємців і пов'язаних із ними чиновників.

У звіті АМКУ за 2014 р. наводяться доцільні дані опитування керівників підприємств. Лише 37% опитаних відчують сильну конкуренцію з боку вітчизняних виробників, 35% - помірну, 6% - слабку, 8% - не відчують конкуренції. При цьому частка підприємств, які відчують значну або помірну конкуренцію, порівняно з 2008 р. зменшилася на 11,5 п.п.

Згідно з даними іншого опитування, яке декілька років тому провела Міжнародна фінансова корпорація, 61% українських підприємців назвали вагомою перешкодою для ведення бізнесу нерівність умов конкуренції. Вони пов'язані з неоднаковими режимами оподаткування й субсидіями, доступом до земельних ділянок та інфраструктури тощо.

Наразі однією з перешкод для ведення бізнесу є дія в Україні великої кількості нормативних документів, що містять норми, які обмежують конкуренцію. При цьому, необхідна дієва Програма розвитку конкуренції, спрямована на усунення з українського законодавства антиконкурентних норм.

Із тим, що держава повинна підтримувати вітчизняних виробників - згодні усі, але далеко не всі розуміють, що найбільш ефективна форма держпідтримки добросовісних підприємців – це жорсткий контроль якості продукції. Саме за відсутності такого контролю недобросовісні виробники одержують значні конкурентні переваги. Лише коли санкції за виробництво недоброякісної, фальсифікованої продукції значно перевищують одержувані від неї доходи, нам вдасться суттєво підвищити конкурентоспроможність економіки.

Необхідні й інші заходи державної підтримки виробників. Але тільки ті, які сприяють розвитку конкуренції, а не знищують її. Гроші слід надавати окремим суб'єктам господарювання, а спрямовувати на розвиток підприємницької інфраструктури.

Одна з причин падіння виробництва після початку ринкових реформ - розрив господарських зв'язків. Для налагодження нових зв'язків необхідна держпідтримка. Для цього слід створити систему субконтрактації, що включає центри субконтрактації і розміщену на спеціальному порталі інформаційну систему. Така система містить бази даних виробничих можливостей підприємств, а також надходження замовлень та інформацію про підприємства-замовники. Це забезпечує швидкий і зручний пошук партнерів - як постачальників, так і замовників. Ці центри консультують підприємства, стежать за відновленням даних, ведуть пошук інформації за замовленнями.

Слід розуміти: головна причина відсутності інноваційної перебудови нашої економіки - недостатнє фінансування науки, а також наявність вкрай слабких структур, що забезпечують впровадження інновацій, насамперед кластерів і бізнес-інкубаторів. Будь-яка програма інноваційного розвитку, що не враховує цієї обставини, приречена на провал.

Світовий досвід свідчить, що ефективною формою підтримки малого інноваційного підприємництва є бізнес-інкубатори. Однак в Україні діє лише кілька таких структур. Ще у 2008 р. уряд прийняв цільову програму «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 рр». Вона передбачала, зокрема, створення 25 бізнес-інкубаторів. Але на цьому етапі програму і заморозили.

Якщо раніше у розвинених країнах більшість програм економічного розвитку передбачали виділення субсидій окремим фірмам, то тепер вони спрямовані переважно на

заохочення колективних дій (підприємств з чисельністю зайнятих більш як 20 осіб). Кластери зазвичай включають підприємство з виробництва готового продукту, постачальників комплектуючих виробів, обладнання, сервісних послуг. У складі багатьох з них - університети, науково-дослідні організації.

Більшість кластерів розміщено в межах одного регіону, найчастіше - в одному місті. Географічна близькість фірм - виробників готової продукції і постачальників сприяє швидкому поширенню інновацій, стимулює зростання ефективності, появу нових видів продукції. Кластер виступає як колективний підприємець, що поєднує переваги великого виробництва з гнучкістю, здатністю швидко перебудовуватися, притаманними малому підприємству.

Україна - одна з небагатьох країн Європи, де на загальнодержавному рівні відсутні заходи, спрямовані на підтримку кластерів. Отже, усвідомлення урядом України значення кластерів як унікального засобу підвищення конкурентоспроможності може привести до істотних змін в економічній політиці країни.

При цьому, досвідчені консультанти надають допомогу в розробці стратегії, бренду, налагодженні співпраці між членами кластера. Виділяються кошти на НДДКР, організуються семінари, ознайомлювальні поїздки. При цьому держава фінансує не більш як половину витрат кластера на здійснення спільних проєктів, решту суми забезпечують його члени.

Таким чином, розглянуте вище продемонструвало, що у документах міжнародних організацій зазначається, що енергійна конкуренція в сприятливих для бізнесу умовах - ключовий фактор зростання продуктивності й конкурентоспроможності. Справедливість цієї тези наочно підтверджує досвід не тільки розвинених країн, але й України. На жаль, за винятком порівняно короткого періоду, у нашій країні проводиться політика, спрямована на придушення конкуренції.

Затварський І.Б.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
ФЕН МП-2 Економічна теорія інноваційної стратегії

ЛІБЕРИЗАЦІЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Постановка проблеми: Малий бізнес – один із ключових факторів, який здатний швидко з'явитись, не потребує значних фінансових коштів, а головне створює робочі місця та часто генерує інновації. Велика кількість самозайнятих українців дозволить зменшити навантаження на центри зайнятості, задіяти пенсіонерів, а також, в перспективі, збільшити загальний добробут населення. Лише за останніх 3 роки в країні виникає багато невеликих компаній, які займаються виробництвом, декором одягу (прінтуванням), роздрібною торгівлею, приготуванням їжі. Люди освоюють інтернет та збільшують свої потенційні ринки збуту, що також стимулює до відкриття власної справи. Проте виникає одне «але»...

На думку опитаних малих підприємців (згідно проведеного анкетування з вибірки у 150 респондентів) – 90% визнали, що непрозора, бюрократизована система реєстрації ніяким чином не стимулює працювати чесно і сплачувати податки. Довгий термін розгляду, нюанси із зборами документів, отримання незрозумілих і непотрібних довідок для довідок – усі ці речі відлякують потенційних платників податків і роботодавців. Також, 64% респондентів висловили побоювання, що у випадку запуску бізнесу і його реєстрації існує ризик банкрутства і подальшого закриття бізнесу. При цьому процедура ліквідації надзвичайно затягнута, бюрократизована і абсолютно не практична. По суті робиться все для того, щоб бізнес не виходив з ринку.